

BOSHLANG'ICH TA'LIM TIZIMIDA O'QITISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI

Rustamova Ro'zigul Esanovna

G'uzor tumani, 10-sonli Umumiy o'rta ta'lim maktabi
boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6793390>

ARTICLE INFO

Received: 28th June 2022

Accepted: 01st July 2022

Online: 02nd July 2022

KEY WORDS

pedagogika, pedagogik
texnologiya, texnologiya,
metod, mahorat, qobiliyat,
modul.

ABSTRACT

Yoshlarni zamonaviy fan-texnikaning, umuman, ilm- fanning yutuqlaridan bahramand qilmasdan turib, ularga yuqori malakali ixtisos egalari bo'lib etishishiga zamin yarata olmaymiz. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida o'qitishning zamonaviy texnologiyalari hamda metodlaridan foydalanish usullari haqida kerakli ma'lumot va tushunchalar berilgan.

Zamonaviy ta'limning eng muhim unsurlari qadimdan shakllanib kelgan. Ta'lim maqsadi, mazmuni, shakl, uslub va vositalari ta'lim jarayonlari mazmunini tahlil qilish uchun qo'llaniladigan an'anaviy kategoriyalar bo'lib hisoblanadi. Aynan shu kategoriyalar ma'lum predmet, mutaxassislik yoki ixtisoslik bo'yicha o'quv-tarbiyaviy jarayonni tashkil qiluvchi pedagog faoliyatining predmeti sifatida yuzaga chiqadi.

Qayd etilgan pedagogik kategoriyalarni maqsadga muvofiq ravishda yo'naltirilgan pedagogik faoliyatning qonuniyat va mezonlarini tizimlashtiruvchi omil vazifasini bajaradi. Zamonaviy o'qituvchi dars jarayonida «aktyor» emas, aksincha «rejissyor» bo'lishi kerakligini anglashi lozim. Buning uchun esa u bir necha yangicha ta'lim usullarini yaxshi bilishi kerak.

Shu erda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev "Mustaqil o'ylay oladigan tafakkur yuritib to'g'ri ma'qul va maqbul ish tuta oladigan

vatanparvar shaxslarni shakllantirish va tarbiyalash kerak deb ta'kidlaydi hurmatli yurtboshimiz o'z nutqlarida.

Darhaqiqat yoshlarni zamonaviy fan-texnikaning, umuman, ilm- fanning yutuqlaridan bahramand qilmasdan turib, ularga yuqori malakali ixtisos egalari bo'lib etishishiga zamin yarata olmaymiz.

Respublika umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim 7 tilda – o'zbek, qoraqalpoq, rus, qozoq, qirg'iz, turkman va tojik tillarida olib boriladi.

Pedagogika – bu lotincha so'zdan olingan bo'lib, "payne" bola, "agogeyn" – etaklamok degan ma'noni bildiradi. topgan. Pedagogiya bu-oldindan loyhalangan ma'lum bir pedagogik tizimni amliyotga joriy qilish. Pedagogik tizim bu shaxsga maqsadli pedagogik ta'sir ko'rsatish uchun zarur bo'lgan metodlar, vositalar va jarayonlar yig'indisi. Maqsadimiz o'quvchilarni oldindan bilimni

mukammalashtirib uni samarali va sifatli bilimga ega bo'lishga ta'sir berish.

Hozirga kunda jahon pedagogikasida «pedagogik texnologiya» tushunchasiga 12 xil tarif berilganligi ma'lum.

Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi – boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh, psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ularni o'qitish va tarbiyalash jarayonini o'rganadi.

Zamonaviy boshlang'ich ta'lim o'qituvchi shaxsida namoyon bo'lishi zarur bo'lgan sifatlarni quyidagicha turkumlashtirish mumkin:

1. kasbiy sifatlar;
2. tashkilotchilik sifatlari;
3. muloqotga kirishuvchanlik sifatlari;
4. o'quvchilar jamoasiga rahbarlik sifatlari;
5. boshqaruvchilik sifatlari;
6. ish yurita olish sifatlari;
7. ijodiy faoliyatni tashkil eta olish sifatlari;
8. voqelikni to'g'ri baholay olish sifatlari;
9. tadqiqotchilik sifatlari.

Zamonaviy sharoitda boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi quyidagi amaliy malakalarni o'zlashtira olishi lozim:

1. bilishga oid (gnostik) malakalar;
2. loyihalash malakalari;
3. ijodiy-amaliy (konstruktiv) malakalar;
4. tadqiqotchilik malakalari;
5. muloqotga kiruvchanlik (kommunikativ) malakalari;
6. tashkilotchilik malakalari;
7. izchillikni ta'minlovchi (protsesssual) malakalar;
8. texnik-texnologik malakalar.
9. O'qitish tizimida pedagogik texnologiyalarini samarali qo'llash pedagogning kasbiy kompetentligiga ham bog'liq. Shu sababli pedagogik texnologiyalarning samaradorligini pedagog tomonidan ularning qo'llanilishiga ko'ra ham baholash mumkin.

Kreativ pedagogikaning maqsadi – shaxs (o'quvchi, o'quvchi)ni o'qishga, ta'lim olishga ijodiy yondashishga, o'zining va o'z kelajagining yaratuvchisi bo'lishga o'rgatishdan iborat.

“Metod” atamasi yunoncha “metodos” so'zidan olingan bo'lib, yo'l, haqiqatga intilish, kutilayotgan natijaga erishish usuli ma'nosini anglatadi.

O'qituvchi metod tanlashda: Birinchidan, o'qitish usuli, o'qish faoliyati usullari bilan chambarchas bog'liq bo'lishiga;

Ikkinchidan, maqsadlarga erishishda o'qituvchi o'quvchi hamkorligi o'z aksini topishi shart ekanligiga; Uchinchidan o'quvchilarning yosh, individual psixologik xususiyatiga,

To'rtinchidan, mavzularning izchilligi va tizimlilikini hisobga olganlikka e'tibor beradi. Yuqorida ko'rsatib o'tilgan talablar pedagogik texnologiyaning interfaol usullarida o'z aksini topgan.

Bular: “Aqliy Hujum”, “YAlpi fikriy Hujum”, “Qarorlar shajarasi”, “Zig-zag”, “6x6x6”, “Qora quti”, “Bilaman. Bilishni xoxlayman. Bilib oldim”, “Klaster”, “SHlyapa”, va xokozolar.

«Boshlang'ich ta'lim konsepsiyasi»da boshlang'ich sinf o'qituvchisi qiyofasi ta'riflanadi: «...eng muhimi balalarda o'qish, o'rganishga chinakkam xavas, ishtiyoq uyg'otuvchi, e'tiqod xosil qiluvchi ustoz sifatida alohida o'rin tutadi.» va yana shu konsepsiyadan boshlang'ich sinf o'qituvchisi fazilatlariga qo'shimcha keltiriladi. O'qituvchi: «...O'zbekiston kelajagi buyuk davlat ekaniga ishonadigan milliy iftixorli bo'lishi;

- bolalarni xalq pedagogikasi durdonalari hamda milliy qadriyatlarimiz asosida tarbiyalay olishi;

• nutqiy ravon, xalq tili boyligi ifoda usuli va tasvir vositalarini adabiy til uslubi va me'yorini to'la egallagan bo'lishi» zarur.

Metoddan individual, guruhli va ommaviy shaklda o'quvchilar tomonidan mavzuning puxta o'zlashtirilishini ta'minlash hamda ularning bilimlarini aniqlash maqsadida foydalanish mumkin.

1-sinf darsligidagi «Oshxona jihozlari», «Qushlar», «Uy hayvonlari va parrandalar» kabi mavzularini o'rganishda yangi mavzuni mustahkamlash uchun mazkur metodni qo'llash ijobiy natija beradi. Bunda mavzuga oid to'rtta va taalluqli bo'lmagan (ortiqcha) bitta so'z (tushuncha, fikr) beriladi.

O'quvchilar ana shu so'zni (tushuncha, fikr) aniqlaydilar.

Masalan, 1-sinf darsligidagi 1-mashqda berilgan topshiriqni bajarishda quyidagicha qo'llash mumkin. Yozuv ekranda ko'rsatiladi. O'quvchilar ortiqcha so'zni aniqlashadi.

Uy hayvonlari: sigir, qo'y, toshbaqa, ot, it.

So'ng bu so'zlar ishtirokida gap tuzish topshirig'i beriladi va tuzilgan gaplar asosida axloqiy tarbiya beriladi.

Namuna: Ot - insonning eng ishonchli do'sti.

O'quvchilar tomonidan tuzilgan gaplar asosida o'quvchilar qalbida ona tabiatga muhabbat uyg'otiladi, uy hayvonlariga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lishga o'rgatiladi.

References:

1. Boshlang'ich ta'lim bo'yicha Yangi tahrirdagi Davlat ta'lim standart i// Boshlang'ich ta'lim .- Toshkent, 2005.
2. Boshlang'ich ta'lim bo'yicha Yangi tahrirdagi o'quv dasturi // Boshlang'ich ta'lim .- Toshkent, 2005.- 5-son.
3. Boshlang'ich ta'lim konsepsiyasi// Boshlang'ich ta'lim, 1998, 6-son.
4. Abdullayeva Q., Nazarov K., Yo'ldosheva SH. Savod o'rgatish metodikasi.- Toshkent, "O'qituvchi", 1996.
5. Abdullayeva Q. Yangi pedagogik texnologiyalar // Boshlang'ich ta'lim, 1999
8. 1999